

OKULUMU

SEVİYORUM

AREL EĞİTİM KURUMLARI

AYLIK ANASINIFI DERGİSİ

KASIM - 2009

OKULUMU
SEVİYORUM

İÇİNDEKİLER

BAŞARILI BAĞLANMANIN SONRAKİ GELİŞİME ETKİLERİ	2
OKULÖNCESİ DÖNEMDE BABA - ÇOCUK İLİŞKİSİNİN ÇOCUĞUN GELİŞİMİNE ETKİSİ	6
OKULÖNCESİ ÇOCUKLARDA BESLENME ALIŞKANLIKLARI VE İŞTAH SORUNU	9
ÇOCUKTA ALT ISLATMA DAVRANIŞI VE DIŞKI KAÇIRMA	12
OKUL ÖNCESİ ÇOCUKLARDA AHLAK GELİŞİMİ	14
DUYGUSAL İSTİSMAR VE İHMAL	16
ÇOCUKLA KALİTELİ ZAMAN GEÇİRMEK	19

Annelerin bebeklerinin işaretleri karşısındaki sorumluluğu, bebeğin iletişimi ve toplumsal yeteneğinin gelişimi için yaşamsaldır.

KAYNAK

- Çocuk ve Ergen Gelişimi, Mary J.Gander,Harry W.Gardiner, Yayına hazır. Prof.Dr. Bekir Onur http://www.mediko.yildiz.edu.tr/Psikiyatri/makaleler/mak_erikson.html

BAŞARILI BAĞLANMANIN SONRAKİ GELİŞİME ETKİLERİ

İlk anne-baba-bebek ilişkisinin uzun süreli etkilerini belirlemek güçtür. Bir çocuk, anne-babanın zayıf bakımı gibi dışsal strese ya da fizyolojik bir kusurun yol açtığı içsel bir strese maruz kaldığında, sonuç çocuğun onun hakkında ne yaptığına bağlıdır. Bazı çocuklar strese, onları uyum sağlamaya, daha fazla çaba göstermeye uyaran bir meydan okuma

olarak tepki gösterirler. Bazıları da en ufak bir güçlkle başa çıkmada zorluk yaşarlar. Genetik, doğum öncesi ve çevresel birçok etken daha bir bebeğin stresin olumsuz etkileri karşısındaki kırılabilirliğini etkiler. Anneler ve çocuklarının güçlülüğü veya zayıflığı bireyseldir, bu yüzden de uzun süreli etkileri kestirmek güçtür.

Başarılı bağlanmanın olumlu, uzun süreli sonuçları olacağına ilişkin kanıtlar artmaktadır. Bebeklikte güvenli bağlanan çocukların iki yaşında, güvensiz yaşlılarından daha mutlu, daha istekli ve sorun çözmede daha sabırlı oldukları bulunmuştur. Bir araştırma sonucunda böyle çocukların beş yaşındayken öğretmenleri tarafından becerikli, meraklı, emin ve kendine güvenli olarak betimlendikleri görülmüştür.

Bir çocuğun konuşma ve konuşulana anlama yeteneğinin, bebeklerin büyükleriyle etkileşim aracılığıyla geliştirdiği, daha önceki sözel olmayan yeterliliklerinden doğduğu ileri sürülmüştür. Bu düşünceye göre eğer çocuklar daha sonra iletişim kurmakta sorun yaşarlarsa, bu güçlüğün de ilk anne-baba-bebek ilişkisinden kaynaklandığı düşünülebilir.

Annelerin bebeklerinin işaretleri karşısındaki sorumluluğu, bebeğin iletişimi ve toplumsal yeteneğinin gelişimi için yaşamsaldır. Anne-babalar bebeklerinin düzeyini, gereksinimlerini ve huylarını gösteren davranışa ayarlanırlar ve uygun biçimde tepki verirler. Konuşmalarını çocuğun düzeyine ya da biraz üstüne göre basitleştirirler. Bu düzeyin biraz üstündeki konuşmanın çocuğun dili kazanmasını büyük ölçüde kolaylaştırdığı düşünülebilir.

Benzer biçimde, anne-babalar bebeklerinin bilişsel, algısal, hareketsel gelişimini uyarmak için, onlara düzeylerinde ya da biraz üzerinde oyuncaklar ve deneyimler sağlamalı, çocuklarının

ilgilerini ve gereksinimlerini gösteren davranışsal ipuçlarını yorumlamalıdır.

Bilişsel ve toplumsal gelişim birbirine sıkıca bağlıdır. Anne-baba-bebek etkileşiminin niteliği her ikisini de etkiler.

Çeşitli etkenler bağlanmaya müdahale edebilir. Bunlar arasında bebekteki olağandışı davranış ve durumlar, garip görünüm, erken ayrılma, erken doğum ve yavaş gelişim vardır. Böyle etkenlerin bağlanmaya müdahale edip etmemesi ve bunun derecesi bebeğin ve anne-babanın özelliklerine bağlıdır. Bebekteki gizil gelişim sorunlarının erkenden tanınması, önlemler alınmasına olanak sağlar.

Bebeklikteki bağlanmaya ve toplumsal gelişime ilişkin araştırmalar yakın zamanlara kadar hemen hemen yalnızca anne-bebek ilişkisi üzerine odaklanmıştı. Babaların da bebekleriyle yoğun iletişim kurarak onların gelişimini önemli yönlerde etkileyebilecekleri unutulmamalıdır.

Erikson'a göre, sonraki bütün kişilik gelişimi ve uyumu daha önceki gelişimden ve uyumdan evrimleşir ve ilk yaşantılar bir kişinin gelecekteki kimliğini kolaylaştırır ya da tehlikeye sokar. Erikson, doğumdan ölüme kadar, her birine özel bir psikolojik bunalımın eşlik ettiği sekiz evrelilik bir sıralama önermektedir. Buradaki "bunalım" terimi artan bir yaralanabilirlik anlamına gelmektedir. İlk iki evre bebek ve küçük çocukla ilgilidir.

Güvene karşı güvensizlik: (0-1 YAŞ) İlk yıl sırasında bebekler, ya anne-babalarına, kendilerine, çevrelerine karşı temel bir güven duygusundan ya da temel bir güvensizlik duygusundan kaynaklanan bir bunalımla karşılaşır. Her iki durumda da bunalımın çözümü sonraki gelişimi etkileyecektir. Erikson'un sözünü ettiği güven, yaşamsal bir kişiliğin ve bir kimlik duygusunun temel taşıdır.

Anne-baba-bebek ilişkisi bebeğin gerek güven gerekse güvensizlik duymasını büyük ölçüde belirler. Güven, anneler ve bebekler davranışlarını

birbirlerinin mizaçlarına ve gereksinimlerine uydurdukları, tutarlı ve akla uygun oldukları zaman doğar. Bebekler aç oldukları için ağladıklarında kucağa alınıp doyuruldukları zaman, bu tutarlı bir davranış örüntüsü olduğu için güveni öğrenirler.

Annenin ve bebeğin davranışının bir diğerinin gereksinmesiyle ya da mizacıyla ilişkisiz görüldüğü yerde güvensizlik doğar. Bu durumda bebek başkalarıyla ilişkideki güvensizlikle bir sonraki bunalımla karşı karşıya kalır.

Özerkliğe karşı utanç ve kuşku: (2-3 YAŞ) İkinci ve üçüncü yıllarda ortaya çıkan ikinci evre, ya bağımsızlık ve kendine güven duygusunun ya da utanç ve kuşku duygusunun doruğa çıktığı bir bunalımı içerir. İkinci yılın ortalarında küçük çocuklar onlara çevrelerini kendi başlarına keşfetme olanağı veren beceriler geliştirirler. Bu süreçte istekleri büyüklerin istekleriyle çatışabilir.

Eğer anne-babalar çocuklarına kendi yetenekleri çerçevesinde kendi davranışlarını yönetme olanağı verir ve rehberlik de yaparlarsa çocuklar sağlıklı bir özerklik duygusu geliştireceklerdir. Eğer anne-babalar çocuklara patronun kim olduğunu durmadan göstermeye çalışır ya da onları utandırarak itaate

zorlarsa, çocuklar kendilerinden kuşku duymaya, kendilerini yetersiz hissetmeye başlayacak ve kendilerini yıllarca engelleyecek bir utanç duygusu geliştireceklerdir.

Girişkenliğe karşı suçluluk: (3-5 YAŞ) İlk iki dönemde çocukta güven ve özerklik duygularının temeli atılmıştı. Bu dönemde ise, çevreyi keşfetme ve ona egemen olma amacıyla girişim duygusunun temelleri atılmaktadır. Çevrenin tutumu çok önemlidir. Çevre tutumları hep baskılı, engelleyici, suçlayıcı olduğu sürece çocukta merak etme, yarışmadan hoşlanma, amaçta ısrar etme, başarmaktan zevk alma duyguları sağlıklı gelişmez. Gene bu dönemde çocuğun motor gelişmesi hızla

olgunlaşırken, cinsel organlara yönelik ilgileri de artmıştır. Bu merak onu mastürbasyona, çocuklar arası cinsel oyunlara, büyüklerin cinsel yaşantısına aşırı ilgiye götürebilir. Bu dönemde aşırı korkutma, suçlandırma, ceza çocuğun ileriki yaşamında cinsel sorunlar yaşamasına yol açabilir.

Çalışkanlığa karşı aşıklık duygusu: (6-11 YAŞ)

Çocuk, bu dönemde tek başına bir şeyler yapamayacağını sezerek başkaları ile işbirliği kurmaktan ve birlikte çalışmaktan haz almaya başlamıştır. Bu yaş grubunun dünyasına artık araç gereçler girmeye başlar (çekiçle çivi çakmak, oyuncak ya da bebekleri kırıp yeniden yapmak vs.).Çocuk, artık ortaya çıkardığı şeylerle

başkaları tarafından tanınmak ister. Başarılarından gurur ve zevk alma duygusu gelişmiştir.

Bu dönemin tehlikesi, çocukta aşıklık duygusu ve yetersizliğin gelişmesidir.

Ergenlik döneminde kimliğe karşı rol karışıklığı, Genç yetişkinlikte yakınlığa karşı yalıtılmışlık, Orta yetişkinlikte üretkenliğe karşı durgunluk, İleri yetişkinlikte bütünlüğe karşı umutsuzluk yaşanır. Daha önceki dönemler sağlıklı gelişmiş ya da gelişmemişse, bundan sonraki dönemlerin gelişimi de bundan, büyük ölçüde etkilenecektir.

OKULÖNCESİ DÖNEMDE BABA - ÇOCUK İLİŞKİSİNİN ÇOCUĞUN GELİŞİMİNE ETKİSİ

KAYNAK

- Ya-Pa 6. Okulöncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri

Özellikle günümüzde en yaygın aile tipi olan çekirdek aile; anne, baba ve çocuk üçgeninden oluşan en küçük toplumsal birimdir. Aile içindeki bireylere düşen roller büyük ölçüde ailenin içinde bulunduğu toplumun kültürel yapısından ve geleneklerinden etkilenir.

Kültürel yapıdaki değişimler, annelik, babalık rollerini de değişime uğratmaktadır. 30 yıl öncesine göre erkeğin ve kadının toplum içindeki tavırları, babanın ve annenin aile içindeki rolleri büyük bir değişime göstermiştir. "Baba olma" kavramı değişime uğramış, kadınların çalışması, babaların bebek ve çocuk bakımında daha fazla görev almaya başlamasını sağlamıştır.

Babanın varlığı anne-çocuk arasındaki ilişkinin daha sağlıklı bir platforma oturmasını sağlamaktadır. Eğer karı-koca arasındaki ilişki sağlıklı değilse anne bu boşluğunu doldurabilmek için bütün sevgi ve ilgisini çocuğuna aktarmakta, bu da çocuğun bağımsız bir kişilik geliştirmesini engelleyici bir faktör olabilmektedir.

Anne-yeni doğan ilişkisi çok erken bir dönemde oluşur. Bu nedenle doğumu izleyen süre içinde anne ve çocuğun baş başa kalmaları gerekir. Aynı şekilde çocuklarıyla bir süre yalnız kalan babaların da bebeğe daha fazla ilgi gösterdikleri, uzun süre kucaklarında tuttukları, okşadıkları gözlenmiştir. Yapılan çalışmalar babanın çocuk üzerindeki etkilerinin bebeklik döneminden itibaren başladığını ortaya koymuştur.

Çocuğuna dokunması, konuşması, oynaması ve çocuğuyla ilgili çeşitli kararlara aktif olarak katılımı babanın çocuğunu dolaysız olarak etkilemesine yol açar.

Baba-çocuk ilişkisini araştıran çalışmalar babanın, çocuğun zekâ, psiko-seksüel ve kişilik gelişimini etkilediğini göstermiştir.

Zekâ Gelişimindeki Etkileri:

Çocuğun zekâ kapasitesi üzerinde kalıtımsal etkinin önemi büyüktür. Bununla birlikte zihinsel gelişimi biçimlendirmede çevresel etkilerin önemi yadsınamaz.

Uyarımdan yoksun bir çevrede büyüyen bebekler zihin gelişimi açısından geri kalırlar. Baba, çocuğun gereksinim duyduğu uyarımları sağlayan bireylerden olması sebebiyle onun zihin gelişiminde etkili olur.

Özellikle çocuk küçükken babanın çocuğuna karşı olan davranışlarının niteliği çocuğun daha sonraki dönemlerdeki zihinsel işlevlerini etkilemektedir. Babanın bakım ve ilgisi ile özellikle erkek çocuk zekâsı arasında olumlu yönde bir ilişki varken, babanın kısıtlayıcı oluşu ile çocuğun zekâsı arasında olumsuz yönde bir ilişki bulunmuştur.

Anne-baba yalnızca direkt davranışlarıyla değil, çevreyi düzenlemeleri ile de çocuğun zekâ gelişiminde etkili olurlar. Çalışmalar babaların annelerden daha fazla çocuğun bağımsız davranmasını, çevreyi keşfetmesini cesaretlendiren bir tutum içinde olduklarını göstermektedir. Bu da çocuğun zekâsını olumlu etkilemektedir.

Psiko-Seksüel Gelişimdeki Etkileri:

Babanın özellikle erkek çocuğun psiko-seksüel gelişimi üzerinde daha etkili olduğu görülmektedir.

Erkek çocuk erkeksi (maskülen) davranışı babası ile özdeşleşerek ve onu taklit ederek kazandığından babanın varlığının erkek çocuğun cinsel rol gelişiminde yaşamsal bir önemi vardır. Babası aile içinde pasif ve etkisiz olan erkek çocuklar diğerlerine oranla daha az maskülen bir kimliğe sahip görünmektedirler. Özellikle 0-5 yaşlarında, babanın çeşitli sebeplerle yitirilmesi erkek çocuğun cinsel kimlik gelişiminde daha olumsuz etkilere yol açabilmektedir. Baba yoksunluğu kızların cinsel rol gelişiminde ise daha küçük bir etkiye sahiptir.

Yapılan araştırmalarda boşanmış ailelerden gelen kızların babalarının kendilerini terk ettiği düşüncesinden ya da annenin eski eşine karşı aldığı olumsuz tavırdan dolayı babalarını sevmeme eğiliminde oldukları, buna karşılık babası ölmüş kızların babalarını ideal bir erkek modeli olarak hatırladıkları görülmüştür. Özellikle her iki grupta da babalarını 5 yaşından önce yitirenlerin erkeklerle olan ilişkilerinde daha güvensiz oldukları saptanmıştır.

Kişilik Gelişimindeki Etkileri:

Babası otoriter olan ve az ilgilenilen çocuklarda utangaçlık, çekinme gibi kişilik özelliklerine daha sık rastlanmaktadır. Çocuklardaki uyumsuzluk eğiliminin oluşumunda ve biçiminde babanın tavırları en az anneninkiler kadar etkili olmaktadır. Babası ilgilenen ve sevgi gösteren çocuklar,

arkadaşlarıyla ilişkileri daha iyi olan, liderlik özelliklerine sahip ve daha uyumlu çocuklar olmaktadır.

Babanın etkili disiplin yöntemlerinin olmaması, ayrıca annenin uyumsuz olması halinde çocuklarda okuldan kaçma, çalma gibi davranış bozukluklarına daha sık rastlanmaktadır.

Bebeklik döneminde hem anne hem de babadan çok ilgi gören çocuklar daha olumlu bir benlik kavramına sahip olmaktadır.

Babanın varlığı çocuğun benlik kavramını daha olumlu olarak etkilemektedir. Benlik saygısı yüksek olan erkek çocuklar ile babaları arasında daha yakın ve sıcak bir ilişki olduğu saptanmıştır.

Çocuğun zekâ, kişilik ve cinsel gelişimini tek bir faktörle açıklamaya çalışmak mümkün değildir. Fakat kişiliğin büyük bir bölümünün geliştiği okulöncesi dönemde çocuğun gelişiminde babanın da anne kadar etkin rol üstlendiği de unutulmamalıdır.

Çocukluk insan hayatının en önemli çağıdır. Bu çağda çocuklar anne ve babalarından aldıkları kalıtsal özellikleri ve onlardan edindikleri alışkanlıkları sergilerler. Bu devrede kazanılan en önemli alışkanlıklardan biri de beslenmedir. Çocuklara iyi beslenme alışkanlıkları kazandırmakta amacımız, onların fiziksel ve ruhsal bakımdan gelişmesini sağlamak olmalıdır.

OKULÖNCESİ ÇOCUKLARDA BESLENME ALIŞKANLIKLARI VE İŞTAH SORUNU

KAYNAK - 8.Ya-Pa Okulöncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri

Yeterli ve dengeli beslenme düzeni ve iyi alışkanlıkları olan ailede büyüyen ve zamanında ek besinlere başlayan çocuklarda iyi beslenme alışkanlıkları görülür.

Beslenme alışkanlıklarını kazandırırken bebeklik çağlarını da göz önünde bulundurmak gerekir. Yeni doğan bebeğe annenin sıkıntı ve kızgınlıkla meme vermesi, beslerken azarlaması, disiplin uygulaması, çocuğa uzak olması, sevgi göstermemesi, aşırı bakım endişesi gibi basit görülebilen davranışlar beslenme sorunlarının kaynağıdır. Bebek ve çocukları beslenme saatlerinde sinirli ve tepkili yapan durumlar şunlardır:

Bebeklerde;

- sevmediği besini ona zorla vermek,
- doyduğu halde onu biraz daha yemesi için zorlamak,
- bebeği düzensiz aralıklarla besleyip kötü alışkanlık oluşturmak.

Çocuklarda;

- Zorlama ve korkutma:** Yeterli miktarda ve zamanında yememesi, etrafı kirletmesi gibi sebeplerle çocuğa baskı yapmak, onu korkutmak ve cezalandırmak çocuk üzerinde zararlı izler bırakır.

- Çocuğun her istediğini yapmak:** Çocuğa aşırı ilgi göstermek, isteklerine boyun eğmek, ne istiyorsa yapmak çocukta olumsuz etkiler yaratır.

- Eğlendirerek yedirmek:** Televizyon seyrettirerek,

peşinde dolaşarak, dışarıya çıkararak ya da başka hareketlerle ilgisini başka yöne kaydırarak çocuğa yemek yedirmeye çalışmak doğru değildir.

- Acele ettirmek ya da oyalamak:** Çocuk yemeğini yemesi için acele ettirilmemeli ya da gereksiz yere oyalanmasına sebep olunmamalıdır.

- Kıyaslama ve kıskandırma:** Başka çocuklarla kıyaslamak, az yediği için zayıf olduğunu, diğer çocukların ondan iyi yediğini söylemek, kıskandırmak yanlıştır.

- Ödüllendirme:** Yemeğini yediğinde ona bir şeyler almak üzere söz vermek, istediği her şeyi yapmak önce olumlu sonuç verse de sonuçta çocuk istediği gibi davranacak, her yemeğin sonunda ödül bekleyecektir. Yemek yemek pazarlık konusu olmamalıdır.

Sofra, ailenin gülüp söyleşerek yemek için bir araya geldikleri güzel bir ortamdır. Çocuklar sofranın aile yaşamındaki önemini ve aileyi kaynaştırdığını öğrenmelidir. Sofraya çocuk için tabak, çatal, kaşık ve bardak konulmalı, sofrada bir yeri olduğu gösterilmelidir. Çocuk sofrada hatalar yapabilir, yemeğin suyunu dökebilir. Yaptıklarını yüzüne vurup, bağırıp çağırılmamalı, çocuk sofradan uzaklaştırılmamalıdır. Çocuklara yanlışları iyilikle söylenirse bu tür hataları bir daha yapmamaya çalışacaklardır.

Çocuğa okul çağına gelinceye kadar kendi kendine yemek yemeyi öğretmek gerekir. Eğer çocuk buna alıştırmadıysa okulda yemek yemeyi ve yemekhaneye gitmeyi istemez.

İyi yemek alışkanlığı kazandırmak için bazı hususlar göz önünde bulundurulmalıdır. Çocuğun herhangi bir fizyolojik rahatsızlığı yoksa ve çocuk yemek yemede güçlük çıkarıyorsa o zaman annenin çocuğa gereken kalori ve besin ihtiyacının ne kadar olduğunu bilmediği ve çocuğa seçme olanağı tanımamış olduğu akla gelebilir. Çocuğa istemediği yiyecekleri vermekte ısrarcı olunmamalıdır. Yemek aralarında iştahını kapatacak yiyecekler verilmemelidir. Yemek konusunda çocuğun seçme arzusu ve kararları göz önüne alınmalıdır. Çocuğun büyüme seyri normalse yedikleri de yeterlidir.

İştah, çocuğun kendi isteği ile yeterli miktarda besin almasıdır. İştahsızlık ise; çocuğun önüne konan yiyecekleri kendi arzusu ile yememesi ya da yeterince yememesidir. Çocuk iştahsızlık belirtileri gösteriyorsa bir hastalıktan meydana gelip gelmediği kontrol edilmeli, bir hastalık yoksa psikolojik durumu incelenmelidir.

Az yeme şikâyeti olan bir çocukta ilk yapılacak değerlendirme bu şikâyetin gerçek olup olmadığının araştırılmasıdır. İlk yaştan sonra psikolojik nedenler önemli bir iştahsızlık sebebidir. Üzerine fazla düşülen, zorla yedirilmeye çalışılan çocuklarda büyüme ve gelişmede geriliklere yol açabilecek iştahsızlık ortaya çıkabilir.

Çocuğun herhangi bir önemli hastalığı yoksa iştahsızlığı meydana getiren ya da arttıran bir zorlama, aile baskısı, kıskançlık olup olmadığı araştırılmalıdır. Çocuğun alışkanlıkları, aile düzeni, annenin tutumu, yeni doğan kardeş gibi faktörler ve normal yaşantısı göz önüne alınmalıdır. Bu sebeplerden birkaçı bulunuyorsa bunları düzeltmek ilk yapılacak iş olmalıdır. Annenin çocuğun yememe veya az yeme nedenini bilmesi paniğe kapılmasını önler ve faydalı olur.

Genellikle çocuklar, 2-3 yaşlarında gündüz mesane kontrolünü kazanırlar. Gece kontrolü ise 3,5-4,5 yaşları arasında tamamlanmaktadır. Çocuğun normal gelişim içinde idrarını gece ve gündüz kontrol edeceği biyolojik olgunluğa erişmesi gereken 5 yaşından sonra tekrarlayıcı olarak istem dışı alt ıslatması enürezis adını alır.

Enürezis tanısı konması için; 4 yaşını dolduran çocuğun, yatağına ya da giysilerine tekrarlayıcı nitelikte idrar kaçırmaması ve bu davranışın en az üç ay süre ile en az haftada iki kez ortaya çıkması ya da klinik açıdan belirgin bir sıkıntı doğurması ya da önemli işlevsellik alanlarında (okulda, toplumsal, v.b) bozulmaya neden olması gerekir. Ayrıca bu davranışın tıbbi bir duruma bağlı olmaması gerekir.

Bedensel nedenler ve gevşek eğitim dışında yatağa işeme büyük çoğunlukla ruhsal nedenlere bağlanır. Yapısal yatkınlık ve uyku derinliği gösteren çocuklarda ruhsal etkenler kolayca gece işemelerine yol açmaktadır. Fakat tek başına yatağını ıslatma ruhsal uyumsuzluğun kanıtı değildir. Bu çocuklar içinde ağır davranış bozukluğu gösterenler olduğu gibi çok uyumlu olanlar da vardır. Bu sebeple önce bedensel nedenler incelenmelidir.

Ruhsal nedenler çeşitlidir ve yatak ıslatmaya sebep olan özel bir etkenden söz edilemez. Erken ve baskılı bir tuvalet eğitimi daha sık rastlanan bir durumdur. Gene sık rastlanan bir özellik anne ve çocuk arasındaki gergin ilişkidir. Ancak bu gerginlik birinci neden midir, yoksa yatak ıslatma sonucu mu ortaya çıkmıştır her zaman ayırt edilemez.

Yatağı ıslatma dışında çocuk davranışlarında ve ruhsal uyumunda bozukluk göstermiyorsa, annenin kaygılanması gerekmez. Sabırlı ve anlayışlı bir yaklaşım sorunun daha kısa sürede çözümünü sağlar. Azarlanıp ayıplanan çocuklarda aşağılık duygusu gelişir. Sertlik ve utandırıcı cezalar belirtinin uzamasına neden olur.

Ailelerin, çocuklarda alt ıslatma davranışından sonra en çok endişe duydukları konulardan biri çocuğun dışkı kaçırmasıdır. Çocuk psikolojisinde dışkı kaçırmaya davranışının altında olumsuz aile tutumları, kaygı vb. nedenler olduğu görülmektedir.

Dışkı kaçırmaya daha çok erkek çocuklarda görülür. Çocuğun bağırsak kontrolünün sağlandığı ve kakasını tutma ve bırakma işlevini kontrol edebileceği yaşa gelmesine rağmen kakasını uygunsuz yerlerde bırakması enkoprezis adını alır. Bu durum, genellikle ruhsal nedenlere bağlı olarak ortaya çıkar. Yeni bir kardeşin doğumu, anneden ayrılık, korkutucu olaylar, hastaneye yatış, anaokuluna gidiş gibi tedirgin edici durumlar çocukta bir gerilemeye yol açabilir. Çocuğun dışkılama eğitimi çok baskıcı bir yöntemle uygulanmış olabilir. Bir bakıma çocuk, bu davranışıyla hem annesinin ilgisini çekmiş hem de ona başkaldırmış olur.

Enkoprezis tanısı konması için 4 yaşından büyük olan çocuğun, uygunsuz yerlerde tekrarlayıcı nitelikte dışkı kaçırmaya ve bu davranışın en az 3 ay süre ile en az ayda bir kez ortaya çıkması gerekir. Ayrıca bu davranışın tıbbi bir duruma bağlı olmaması gerekir.

Biyolojik sebepleri olabileceği gibi nevrotik yapıya sahip anne ve uzak duran baba veya tuvalet

eğitiminin aşırı zorlamalarla cezalandırıcı bir şekilde çok erken yaşta gerçekleşmesi, DEHB (dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu) nedeniyle tuvalet alışkanlığının gelişmemiş olması ve depresyon da sebeplerden sayılabilir.

Yetersiz tuvalet eğitimi veya eğitime yeterli yanıt alınmaması nedeniyle bağırsak kontrolü kazanılmayabilir. Ya da kontrolü kazanmış olmasına rağmen, tuvalet ve tuvalete gitme ile ilgili korkular veya çocuğun genel olarak inatçı bir tutumu olması nedeniyle tuvalete dışkılamaya karşı isteksizlik ve buna direnç olabilir. Aile içi ilişkilerdeki bozukluklar, çocuğa bakım veren kişinin hastalanması, çocuk ve aileyi etkileyen önemli değişiklikler gibi stresörler de neden olarak sayılabilir.

Tedavi edilmezse aile içi ilişkilerinde problemler yaşanır. Çocuk bu durumu yüzünden, sosyal aktivitelerden kaçır ve sosyal çevresinde uyum problemleri yaşar. Çocukta utangaçlık ve suçluluk duygusu gelişebilir ve kendine saygının kaybı, özgüveninde azalma olabilir. Enkoprezis çocuğun yaşına uygun psikososyal gelişiminin bozulmasına yol açar.

Dışkısını tutamayan çocukta her şeyden önce gereksiz baskıların kaldırılması, aşırı titiz tutumdan vazgeçilmesi gerekir. Çocukla olumlu bir ilişkiye dirildikten sonra dışkılamasını düzene sokmak kolaylaşır. Kesin bir tutumla çocuğun günde 3-4 kez belirli aralıklarla tuvalete oturması sağlanmalıdır. Okulöncesi çağda eğer annenin tutumu çok katı değilse kısa sürede dışkılama düzeni sağlanabilir.

Aile içi problemlerin veya gerginliklerin giderilmesi, belirtilerde azalma sağlamaktadır. Bunun için ailenin desteği alınmalı ve aile; eleştirinin veya cezaların azaltılması, cesaretinin kırılmaması yönünde yönlendirilmelidir. Çocuğun altına bez bağlamak ve bu durumu karşısında tamamen sessiz kalmak gibi davranışlar enkoprezisi pekiştirecektir.

KAYNAK

- Çocuk, Ergen ve Anne-Baba,
Gül Şendil, Sevim Cesur, 2003
<http://www.cocukgelisimi.net>

OKUL ÖNCESİ ÇOCUKLARDA AHLAK GELİŞİMİ

Ahlak bütün toplumlarda üzerinde önemle durulan, çok tartışılan konulardan biridir. Genel olarak ahlaki, insanları olumlu değerlendirme, başkalarının iyiliğini düşünme ve diğerleri için bir kişisel sorumluluk duygusu hissetme olarak tanımlayabiliriz.

Temel davranış biçimleri çocuklukta şekillenmeye başlar. Ahlak gelişimi ve buna bağlı davranışlar da çocukluk çağlarında kendini gösterir. Burada ailenin

çocuğa yaklaşımı çok önemlidir. Özellikle 2-10 yaşlar arasındaki çocuklar otoritelerce belirtilen kuralları mutlak, sabit ve değişmez olarak algılar. Bu dönemde çocuk, ahlaki yargıları bakımından dışa bağlıdır. Ahlak gelişimi, doğru ve yanlışın belirlenmesinde geçerli olan prensip ve ilkelerin gelişimidir.

Rol Alabilme ve Empati

Ahlaki gelişimde, empati yani kendini başka birinin yerine koyma ve rol alabilme yeteneği önem kazanmaktadır.

Çocukların çoğu empatik kapasiteye sahiptir. Empati, kişi kendini herhangi bir durumdaki zarara uğrayan kişinin yerine koyduğunda kendiliğinden ortaya çıkan bir süreçtir. Çocuğun bir başkasını incittiği durumda, onun kendisini incittiği kişinin yerine koymasını sağlayan bir disiplin yöntemi empati kapasitesini artırır, dolayısıyla da ahlaki gelişimi hızlandırır. Bir başkasının oyuncağına zarar veren çocuğun, kendisini arkadaşının yerine koyması ve böyle bir durumda ne hissedebileceğini düşünmesi sağlanabilir.

Çocukların zihinsel gelişimi empatik kapasitenin kullanımını etkilemektedir. İki yaş civarında çocuk, ahlakla ilgili kavramları formüle etmeye başlar. Fakat dünyaya kendini merkeze alarak baktığı ve kurallarla davranışları arasındaki ilişkiyi çok iyi anlamadığı için kuralları kolaylıkla ihlal edebilir. Çocuklar okul çağına geldiklerinde farklı insanların farklı bakış açılarına sahip olduklarını anlamaya başlarlar. Arkadaşlarıyla fikir alışverişinde bulunurlar, farklı bakışlar, yeni görüşler edinirler. Bu da ahlaki gelişimi zenginleştirici bir deneyimdir. Okulöncesi veya okul dönemindeki çocukların ahlaki eğitimi için hem evde hem okulda uygulanabilecek bir yöntem hikâyelerin kullanılmasıdır. Kurallar sadece sözle ifade edildiğinde çocuklar için çok anlam taşımayabilirler. Hikâyelerle birlikte kullanılan kurallar çocuklar için anlam kazanmaya başlar. Hikâyeler, masallar, filmler günlük hayatta karşılaşmayacağımız ahlaki ikilemler açısından yol gösterici olabilirler. Bir hikâye ya da film hakkında çocuklara sorular sormak, kendilerini oradaki karakterler yerine koymalarını sağlamak çok faydalı olacaktır.

Ailede Ahlaki Sorunların Tartışılması

Ahlaki konuların tartışıldığı, herkesin kendi fikrini öne sürdüğü, diğerlerininkini dinlediği, farklılıkları görebildiği, eleştirebildiği, aynı zamanda kendi bakış açılarını gözden geçirebildiği aile ortamı, ahlaki gelişim için çok sağlıklı bir ortam hazırlayacaktır.

Bir ailede ya da başka bir ailede yaşıyor olmak kişinin ahlaki gelişimini doğrudan etkilemektedir. Anne-babalar tecrübeleriyle çocuklarına yol gösterici olmalıdırlar. Yol göstericilik, soruların yanıtlarını öğretmek, kuralları ezberletmek şeklinde olmamalıdır. Yanıtları araması için sorular yöneltilen çocuklar, aileleri yanlarında olmadığında da yanıtları kendi başlarına bulabilecek hale gelirler. Aileler, çocuklarına yaşam boyu ahlaki çözüm sağlayamazlar. Bu yüzden bu alandaki becerileri kazandırmakla yükümlüdürler.

Çocuklar, ailenin olumlu tarafları kadar aile içindeki kavgaları, şiddeti, düşmanlığı, reddetmeleri, tacizi, aşırı koruma ve baskınlığı gözleyerek de kendi değerlerini oluştururlar.

Ahlak Eğitiminde Cezanın Rolü

Herhangi bir meseleyle ilgili ceza vermeye karar veren anne-baba, çocuğun iyiliği için davrandığına ve başka seçeneği olmadığına önce kendi kendini ikna etmelidir. Çocuk da anne-babasının onun iyiliğini düşündüğüne ve başka seçeneği kalmadığına ikna olmalıdır. Böyle bir durumda verilen ceza amacına ulaşabilir. Otorite ilişkisi ve karşılıklı sorumluluk anlayışı oluşur.

Aileye Öneriler

- Kurallar açık, net, tutarlı ve sürekli olmalıdır.
- Anne-babanın ruhsal durumuna göre kurallar şekil değiştirmemelidir.
- Ceza, kesinlikle fiziksel şiddet, baskı, benlik algısını zedeleyici şekilde olmamalıdır.
- Çocuğa ceza verilmesi gereken durum, onun bilerek olumsuz davranış göstermesi sonucu oluşur.
- En etkili ceza yöntemi çocuğun yaptığı hatayı kendisine düzelttirmektir.

KAYNAK

- <http://www.adlitip.org>

- www.cocukistismarininonleme.sempozyumu.w

DUYGUSAL İSTİSMAR VE İHMAL

Duygusal istismar ve ihmal, çevredeki yetişkinler tarafından gerçekleştirilen çocuğun kişiliğini zedeleyici, duygusal gelişimini engelleyici eylemler ya da eylemsizlikler olarak tanımlanır. Duygusal istismar; sözel istismar, fiziksel olmayan ancak çok ağır olan cezalar ya da tehditleri içerir. Duygusal ihmal ise

çocuğa bakmakla yükümlü kişinin bu yükümlülüğünü yerine getirmemesi, beslenme, giyim, tıbbi, sosyal ve duygusal gereksinimler ya da yaşam koşulları için gerekli ilgi ve sevgiyi göstermemek, ayrıca çocuğun şiddetle karşı karşıya kalmasına izin vermektir..

Duygusal istismar, istismar türleri içerisinde gündelik yaşamda en sık rastlanan istismar türlerinden biridir. Duygusal istismarın temelinde çocuğun psikolojik hasar yaşaması bulunmaktadır.

Bunun oluşumunun iki temel nedene bağlı olduğu görülmektedir:

- 1- Kendilerine bakmakla yükümlü kişiler tarafından olumsuz olarak etkilendikleri tutum ve davranışlara maruz kalmaları.
- 2- Gereksindikleri ilgi, sevgi ve bakımdan mahrum bırakılmaları.

Duygusal İstismar ve İhmal Davranışları
Çocuğa bağırma,
Reddetme,
Aşağılama,
Küfretme,

Yalnız bırakma,
Korkutma,
Yıldırma,
Tehdit etme,
Duygusal bakımdan ihtiyaçlarını karşılamama,
Yaşının üzerinde sorumluluklar bekleme,
Kardeşler arasında ayırım yapma,
Değer vermeme,
Önemsememe,
Küçük düşürme,
Alaylı konuşma,
Lakap takma,
Aşırı baskı ve otorite kurma.

Reddetme (Rejection) :

Yetişkin bireyin çocuğun ihtiyaçlarını karşılamaması, onu ayrı bir birey olarak kabul etmemesi, o yokmuş gibi davranması, çocuğun olumlu yönlerini ortaya çıkarmak, motive etmek için herhangi bir şey yapmaması, yardım taleplerini reddetmesi, çocuğa hiçbir işe yaramıyor duygusu vermesi, evdeki her hatadan onu sorumlu tutarak onu bir tür günah keçisi rolüne soyundurması, fiziksel temastan kaçınması ve ona dokunarak yakınlığını belli etmemesi.

Tek başına bırakmak (Isolating) : Ebeveynin çocuğu toplumsal ilişkilerden ve kendinden uzak tutması, çocuğun bu tip ilişkilere girmesini sağlayacak fırsatlar sağlamaması veya kasıtlı olarak bu tip fırsatları engellemesi, çocuğun yalnız olduğuna inandırılması.

Yıldırma (Terrorizing)

Ebeveynin sözel veya fiziksel saldırılar ile çocuğu korkutması, tehdit etmesi, gözdağı vererek korku dolu bir ortamda yaşamasına neden olması.

Duygusal tepki vermeyi reddetme (Denying emotional responsiveness)

Bu tip eylemlerin kökeninde çocuğun sağlıklı olarak hem duygusal hem de sosyal gelişimini sağlayacak tepkilerin verilmemesi bulunmaktadır.

Aşağılama (Degradating)

Ebeveynin çocuğun küçük düşmesine neden olacak, onurunu zedeleyecek davranışlarda bulunması, çocukta yetersizlik duygusu uyandıracak takma isimlerle çağırması ve bu tip davranışların sistematik olarak uygulanması.

Kendi çıkarına kullanma (Exploiting)

Ebeveynin kendi çıkarları için çocuğu kullanmasıdır. Bu tip olaylar özellikle sorunlu evliliklerde çocuğun evlilik güvencesi olarak kullanılması olarak görülür.

Vaktinden önce yetişkin rolü verme (Adultifying)

Çocuktan gerçekçi olmayan beklentilerin olması ve bu tip başarıların beklenmesi, yapamayacağı şeyleri başarması için çocuğa baskı yapılması, yaş gelişimine uygun olmayan sorumlulukların verilmesidir.

Duygusal istismar oluşturan nedenlerde temel olarak kültürel ve sosyal yapının rol oynadığı görülmektedir. Duygusal istismara toplumun tüm katmanlarında rastlanmaktadır. Ama özellikle toplumdan yalıtılmış olarak yaşayan ailelerde daha yoğun ve sık rastlandığı tespit edilmiştir.

Duygusal istismar ve ihmale maruz kalan çocuklarda: Dışavurum ve içeatım sorunları, Sosyal ilişkilerde bozukluk, Aileden uzaklaşma, Kendine güvende azalma, İntihar davranışı, Kişilik bozuklukları ve Birçok başka psikiyatrik bozukluk görülebilmektedir.

Çocuğun temel gereksinimleri başlıca 6 grupta toplanmaktadır:

- 1- Dokunulma:** Çocukla ilgilenilmesini; onu tutma, kucaklama, yüreklendirme, övmeyi ve ona sıcaklık gösterilmesini kapsamaktadır.
- 2- Güven:** Çocuğun sağlığıyla ilgilenme, ona yeterli düzeyde yiyecek ve giyecek verme, onu tehlikeli durumlardan korumayı kapsamaktadır.
- 3- Düzen ve Yapı:** Çocuğa yön verme, örnek olma, yapabileceği ve yapamayacağı davranışların sınırlarını belirtme, tutarlı hareket etme.
- 4- Sosyalleşme:** Çocuğun duygularını olduğu gibi tanımlamak, onu yansıtmak, ona zaman ayırmak, dış dünya ile arasında köprü görevini görmek, özdeşim kurabileceği bir kişi olmak.
- 5- Uyarılma:** Oyun yoluyla çocuğun dünyasına girerek değişik olaylarda acı, haz, neşe, heyecan gibi duygularını uyarma.
- 6- Kendini değerli hissettirme:** Çocuğu bir birey olarak görerek ona değer verildiğini hissettirecek davranışların gösterilmesidir.

ÇOCUKLA KALİTELİ ZAMAN GEÇİRMEK

KAYNAK - <http://www.mavipedagoji.com/>
- <http://saglik.turk.net/>
- <http://www.mcaturk.com/>

Anne-babalar çocuklarıyla yeterli zaman geçiremediklerinde, bu durumun çocukları üzerinde olumsuz etkiler yaratabileceği konusunda kaygılar yaşarlar. Özellikle çalışan ve dolayısıyla çocuklarıyla baş başa geçirilecek zamanları yetersiz olan anne-babalar, bu kaygıya sahiptirler. Yoğun iş temposu, başka yaşam zorunlulukları, zaman zaman anne-babaların eve çok geç saatlerde gelmelerine ve bu nedenle de bazen çocuklarıyla hiç

görüşmemelerine neden olabilmektedir. Bu noktada çocuklarla geçirilen zamanın miktarının değil, kalitesinin önemine dikkat çekmek gerekiyor. Çocukla göz teması kurarak, karşılıklı paylaşım içinde olarak, kaygılarını gidererek, onu rahatlatarak geçirilen zaman ne kadar kısa olsa da çocuk açısından çok önemlidir, ona verilecek en büyük hediyelerden biridir.

Fiziksel olarak bir arada bulunmak, çocukla zamanın etkili olarak geçirildiği anlamına gelmez. Çocuklar, anne-babalarının kendi dünyalarına aktif bir şekilde katılımına ihtiyaç duyarlar. Birlikte geçirilen zamanın mümkün olduğunca; çocuğu dinlemeye, anlamaya, ihtiyaçlarını, sevinçlerini, mutluluklarını, kızgınlıklarını, üzüntülerini ve kaygılarını anlamaya

yönelik geçirilmesi gerekir. Çocukla kaliteli zaman geçirebilmek için onu tanımak çok önemlidir. Anne-baba olmak birçok beceriyi ve hassasiyeti gerektirir. Çocuğun söylediklerinin, davranış ve tutumlarının altındaki mesajları kavrayabilmek, söylediği ile söylemek istediği arasındaki farkı gözlemleyebilmek dikkat gerektirir. Bazen çocuklar,

Birlikte geçirilen zamanda neler yapılabilir?

Her şeyden önce çocukla oyun oynamak çok önemlidir, çünkü çocuklar dünyayı oyun aracılığı ile tanırlar. Oyun, hem çocuğun ihtiyacını karşılayan hem de anne-babanın çocuğu yakından tanınmasını ve takip etmesini sağlayan bir aktivitedir. Oyun oynarken çocuğun özgür olması, kendini rahat ifade edebilmesi ve yargılanmaması önemlidir. Anne-babaya çocuksu veya bebeksi görünen bir oyun ve oyuncak, çocuğun önemli bir ihtiyacını karşılıyor olabilir. Oyun oynayabilmek, anne-baba için her zaman kolay değildir. Bazı kişilerin böyle bir yatınlığı

olmayabilir. Böyle bir durumda da oynayabileceğiniz, keyif aldığınız oyunlarla, keyif almadıklarınızı birbirinden ayırmak önemlidir. Belki de anne-babanın oyun paylaşımı yapmaları gerekir. Örneğin anne, evcilik oyununu daha keyifli oynayabilirken, baba da top ve bahçe oyunlarında çocuğa eşlik edebilir. Çünkü sıkılarak, keyif almadan oynanan oyunlar, çocukların da sıkılmasına ve oyundan tatmin olamamalarına neden olur. Bu nedenle her anne-babanın oyun öğrenmek, oynamak ve yatınlık kazanmak konusunda çaba sarf etmesi gerekir.

bazı ihtiyaçlarını talep etmezler. Burada onun ihtiyacını anne baba olarak fark edebilmek önemlidir. Her çocuğun kendini ifade ediş biçiminin farklı olduğu unutulmamalıdır. Çocukla geçirilecek zamanın içeriğinde hem birtakım becerilerin geliştirilmesine olanak verilmesi hem de oyuna yer verilmesi gereklidir.

Ayrıca resim de çok önemli bir oyun ve ifade aracıdır. Çocuklar dış dünyayı, kendi duygularını ve yaşadıklarını resim ve boyalar aracılığıyla genellikle çok açık bir şekilde ifade ederler. Bu nedenle bol bol resim malzemesi almak ve bu konuda onu desteklemek önemlidir. Tüm diğer oyun ve aktivitelerde olduğu gibi resim yapması sırasında da çocuğa öğretici davranmak yerine, onu serbest bırakmak önemlidir. Örneğin çocuğun kırmızıya boyadığı bir bulutun ısrarla maviye boyanmasını istemek yerine, boyadığı kırmızı bulutun onun için ne ifade ettiğini konuşmak, birlikte geçirilen zamanın

daha kaliteli hale gelmesi anlamına gelecektir. Elbette ki çocuklara bilgiyi öğretmek de önemlidir. Ancak özellikle oyun sırasında bu zamanın bir paylaşım ve rahatlama zamanı olduğu unutulmamalı, çocukta performans kaygısı yaratacak şekilde öğretici ve zorlayıcı olmamaya özen gösterilmelidir. Çocuğa evle ilgili sorumlulukların verilmesi de, onunla etkili zaman geçirilmesini sağlar. Bu durum hem çocuğu sorumluluk kazanma becerileri konusunda destekler, hem de onun başarıma duygusunu yaşamasını sağlar. Evde bu anlamda yapılan işbirliği aynı zamanda çocukla etkili zaman geçirilmesine katkıda bulunacaktır.

AREL EĞİTİM KURUMLARI

20.YIL

GELECEKTE BİZ VARIZ

AREL EĞİTİM KURUMLARI olarak, **20** yıllık deneyimimizle yaşamında ve mesleğinde başarılı bireyler yetiştirmenin haklı gururunu yaşıyoruz.

www.ar-el.k12.tr

Ö. İ. AREL EĞİTİM KURUMLARI Merkez Mah. Hacı Arif Bey Sk. No. 1, 34197 Yenibosna - Bahçelievler / İstanbul
Tel: (0212) 550 49 30 (pbx) - 630 35 05 (4 hat) Faks: (0212) 550 77 82 e-posta: ar-el@ar-el.k12.tr
AR-EL 2005 Anaokulu: Şenlikköy Mah. Özgen Sk. No: 6 Florya - Bakırköy / İstanbul Tel: (0212) 541 60 03

